

Domovní čísla slaví 250 let

1. Úvod:

Tento můj další článek ve zpravodaji bude jak o historii, tak i současnosti. Rozhodl jsem se, že tentokrát napíšu o domovních číslech, která nás mnohdy nenápadně provázejí po celý život, a letos „slaví“ úctyhodných 250 let.

Někteří z nás jich vystřídají v průběhu své životní poutě jenom několik, někteří pak o něco více. Jenom malá skupina obyvatel se v jednom domě narodí, žije zde po celý život a nakonec na je stejné místo i jejich posledním bydlištěm. V historii však tato skupina byla, zejména do 20. století, velmi početná. Což nám badatelům po svých předcích velmi usnadňuje naše pátrání v matikách.

2. Zavedení čísel domů:

Do roku 1769 se domy označovaly pouze ve městech, kde na významných objektech byla osazena domovní znamení, umístěná většinou nad vchodem. Za panování císařovny Marie Terezie, konkrétně v únoru L. P. 1770, bylo rozhodnuto o číslování všech domů v monarchii. Koncem tohoto roku, někde pak až na jaře 1771 proběhlo označení domů čísly v terénu. V mapách byla č.p. poprvé uvedena ve třicátých letech 19. století v „Indikačních skicách“, které jsou součástí Stabilmního katastru. V Březolupech je tato mapa z roku 1828 a už jsem se na ni několikrát odvolával, protože je umístěna na webu Moravského Zemského archívu v Brně a tudíž veřejně přístupná.

Zpočátku nemělo číslo charakter trvalého označení, ale jen pořadového čísla domu. Bylo většinou napsáno křídou na vrata, či dveře a číslování se provádělo s pomocí vojska. Domy byly číslovány od začátku vesnice, na níž přijíždělo její panstvo do obce. U nás to bylo od Uh. Hradiště, takže nejnížší čísla máme v části „Kopec“. Na vesnicích se již domy většinou nepřečíslovaly, takže logicky nejmenší čísla mají nejstarší částí obce.

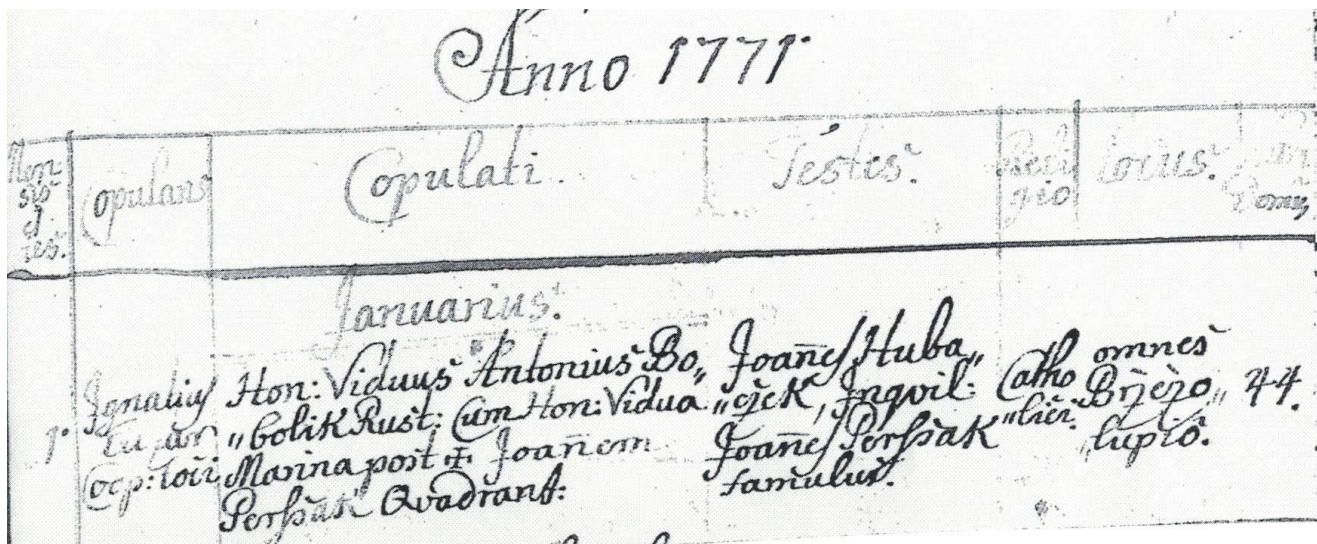
Některé objekty nebyly očíslvány a dodnes čísla nemají, například kostely a kapličky. Naopak některým významným objektům byla přidělena snadno zapamatovatelná čísla. U nás je to zámek s číslem 90, jinde tomu byly třeba fara, mlýny, nebo nejbohatší usedlosti apod.

U nás proběhlo číslování již na podzim 1770, o čemž svědčí zápisy v matrice farnosti Bílovice, kde jsou nejstarší zápisy pro naši, a to již v lednu následujícího roku.

Samozřejmě, že čísla domů se nezačala používat příliš rychle. Lidé je neznali a někteří je nepovažovali ani za důležitá. Je zajímavé, že u svateb byla čísla u Březolup zapsána u všech již v roce 1771. Naopak v případě zápisů narození bylo pro naši obce roku 1771 uvedeno číslo domu jen v 11 ze 31 případů, o rok později pak 20 z 28, a roku 1173 zase naopak pouze 10 ze 24 zápisů. To mohlo být způsobeno tím, že děti ke křtu nosili mnohdy pouze kmotři, která číslo domu rodičů ani neznali.

Podobně tomu bylo i u zápisů zemřelých, i když tam to bylo mírně lepší. Roku 1771 bylo uvedena čísla u 13 z 19 případů, roku 1172 u 15 ze 29 a roku 1773 pak 20 z 32 zemřelých.

Vůbec prvním zápisem v matrice, u něhož bylo uvedeno číslo domu, konkrétně 44, byla svatba vdovce Antonína Bobolíka a vdovy Mariny, po zemřelém Janu Peršákovi, která proběhla v tehdejší farní kostele pro Březolupy, v obci Bílovice dne 21.1.1771. Jeho kopii z matriky č. 11275 můžete vidět níže.

První zápis s číslem domu v Březolupech

První zápis v matrice narozených a zemřelých, u nichž je uvedeno číslo domu, konkrétně 124, se týká stejné osoby, Jana, syna Pavla Vojtáška a jeho ženy Mariny. Jde o jeho narození dne 26. ledna 1771 a úmrtí dne 5. února. Takto brzká smrt dětí těsně po porodu bohužel nebyla v této době ničím neobvyklým.

Pro zajímavost uvádím, že v roce 1771 bylo v Březolupech přibližně 132 domů. Roku 1828 je na „Indikační skice“ už domů 162, v roce 1869 při prvním sčítání lidu bylo pak domů 180. Při sčítání roku 1910 to bylo už 269 čísel. A jejich počet se samozřejmě postupem času zvětšoval.

3. Nedávná minulost a současnost v označování domů:

Později byla domovní čísla nazvána čísly popisnými a křídou na vstupu nahradili dřevěné, plechové, nebo keramické tabulky. Případně byla čísla vytažena v omítce, nebo štku. Ve městech pak byla zavedena i čísla orientační (pro jednotlivé ulice), takže tam domy měly, a dosud i někdy mají, čísla dvě. Navíc ve městech došlo k přečíslování domů, poprvé v letech 1805 - 1815 a u některých pak i později. Vesnice byly přečíslovány spíše ojedinele, Březolup se to netýkalo.

Ve druhé polovině dvacátého století byl zaveden jednotný vzhled čísel domů, a to bílé písmo na modrém, případně červeném, pozadí. Materiálem byl plech a povrch byl smaltován, což prodlužovalo životnost čísla. Tato čísla mají některé domy dodnes. Jiné domácnosti se však po roce 1990 rozhodly pro vlastní „tvorbu“ a čísla jsou dnes vzhledově velmi rozmanitá a z různých materiálů.

Okolo roku 1970, tedy dvě stě let po zavedení číslování bylo u nás již 461 čísel domů. Je třeba podotknout, že některá čísla již nebyla v terénu osazena, protože domy byly zbořeny.

Současné domovní číslo

Do roku 2010 bylo možné čísla opakovaně používat u nových domů, což někteří občané využili a tak se nám čísla do obce vrátila. Například č.1, původně Dolní (tzv. „Můčkův“) mlýn má již nějakou dobu dům nahoře nad hřbitovem, č. 8, původně stojící v části „Kopeček“ má nyní dům v části „Za ohradů“. Číslo 123, v té době volné dostala na moji žádost přiděleno, jako jedno z posledních původních čísel, novostavba našeho rodinného domu v části „Podsedy“. Důvodem mé žádosti byla skutečnost, že v původním domě, který stál v části „Močidla“ (za základní školou) žil můj praděda s prababičkou a děda se sourozenci. Tento postup využití „volných“ čísel je již zákonem zakázán.

Označení budov čísly popisnými je upraveno zákony a vyhláškami, které tuto problematiku stanovují. Umístění čísla je povinné na náklady vlastníka objektu.

4. Závěr:

V dnešní době je pak velmi jednoduché číslo kterékoli domu najít v mapách na internetu. Proto je mě trošku záhadou, proč někteří majitelé nemají domy označeny v terénu. Stěžují tím jenom orientaci doručovatelům různých zásilek, nebo lidem co je hledají.

Zpracoval dne 22. 11. 2020

Ing. Radek Berečka, kronikář obce Březolupy